

Krishnamurti en het theosofisch onderricht Nano Leguay

Nano Leguay is de secretaris generaal (voorzitter) van de Franse afdeling van The Theosophical Society (Adyar).

Onderstaand haar woorden tijdens de Franse nationale conventie in 2016.

Als men de dingen oppervlakkig bekijkt, zou het erop kunnen lijken dat de boodschap van Jiddu Krishnamurti (K) en theosofie, of het theosofisch onderricht, totaal verschillend, zo niet onverenigbaar zijn. Zo heeft ook het merendeel van de leden van de TS, The Theosophical Society (Adyar) in 1929 gereageerd. Een deel is K gevolgd en heeft de TS verlaten, een ander deel is trouw gebleven aan de TS en heeft gemeend dat K degenen die hem ontdekten en omarmden heeft verraden: twee groepen die gedurende enkele decennia betrekkelijk onverenigbaar zijn gebleven.

Anders dan het merendeel van de mensen die de TS toen geheel de rug hebben toegekeerd, hebben degenen die trouw zijn gebleven aan de TS zich nooit volledig afgewend van de boodschap van K. Steeds vaker hebben zij in de loop der jaren K beluisterd, in Brockwood, in Saanen, overal waar hij heeft gesproken. Videobeelden werden vertoond tijdens zomerscholen en in het kader van de programma's van talrijke afdelingen. Stap voor stap hebben die leden van de TS die in eerste instantie zeer ontredderd waren, maar tegelijkertijd getroffen werden door die essentie van waarheid en echtheid bij het beluisteren van K, in zijn boodschap een ondersteuning kunnen zien voor een beter begrip van het theosofisch onderricht. We gaan proberen dit aan te tonen.

In de loop der tijd zijn Leraren de wereld in gestuurd om te helpen bij het ontwaaken van bewustzijn. De eeuwige wijsheid, zoals in de theosofie genoemd, werd eerst in mysteriescholen overgedragen aan een kleine groep geroepenen, geïnitieerden, die in staat werden geacht haar te begrijpen. Toen H.P. Blavatsky (HPB) de TS oprichtte leek de tijd rijp om deze kennis/wijsheid breder te verspreiden. HPB pretendeerde niet om de uiteindelijke waarheid te verkondigen, maar heeft steeds getracht de mens te bevrijden van vooroordelen, van vooropgezette ideeën, van geloofsovertuigingen en dogma's, niet opdat hij zijn hoofd vol zou stouwen met nieuwe zekerheden, maar opdat zijn denkvermogen gestructureerd, alert zou worden en open zou blijven. Keer op keer heeft zij gewezen op het gevaar van verstarring en op het gevaar dat de TS zou degenereren tot een sekte. Terwijl zij er in *De Sleutel*

tot de Theosofie op wijst dat de Meesters tijdens de laatste vijftig jaar van iedere eeuw één of meer boodschappers naar de wereld zenden om de kennis en de occulte leringen in grotere mate te verbreiden, hamert zij op het feit dat de mentale gesteldheid en het hart van de mensen, in haar eigen woorden, *verbeterd en gezuiverd worden* en dat *hun vooroordelen en dogmatische illusies volledig geëlimineerd worden* zodat zij gereed zijn de nieuwe bringer van de waarheid te ontvangen. Volgens Aryel Sanat* heeft K zelf verklaard dat *zijn Meesters diegenen waren die HPB had beschreven als zij die zich wijden aan de verspreiding van de eeuwige filosofie*. Dit impliceert dat sprake is van een continuïteit en geen tegenstelling.

Tussen twee haakjes: bij lezing van deze regels is overduidelijk dat, toen C.W. Leadbeater en Annie Besant dit kind - Jiddu Krishnamurti - hadden 'gevonden', met zo'n heldere aura, er bij hen geen twijfels waren over het feit dat hij voorbestemd was de nieuwe drager van de toorts der waarheid te zijn.

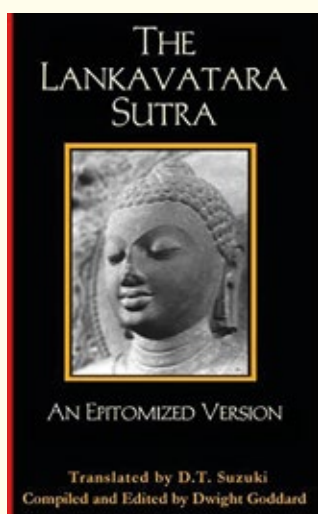
Toen K feitelijk begon zijn boodschap te verkondigen, waren de mensen echter nog niet gereed deze te horen. Zo is het vaak bij een nieuwe boodschap: we kunnen ons herinneren dat het net zo was bij de joden ten opzichte van Jezus en bij de hindoes jegens Gautama de Boeddha.

Iedere nieuwe boodschap impliceert dat men een stap dichterbij het ontwaken van bewustzijn komt, maar men gaat niet ogenblikkelijk over van het ene stadium naar het andere. Voor de leden van de TS was de overgang van een nog nauwelijks verwerkte etappe naar een volgende geen kleinigheid: *De Geheime Leer* was in 1889 gepubliceerd en de ontbinding van de Orde van de Ster vond plaats in 1929. Men was nauwelijks gekomen van de verrukking die de ontdekking van de theosofische leringen voor hen had gebracht, ze hadden een zekerheid gevonden, ze 'wisten'... alles was zo goed geordend, zo wonderbaarlijk gerangschikt en ze behoeften slechts hard te werken om zich, mettertijd, te vervolmaken. Dan verschijnt K plotseling en brengt naar voren dat alles er al is, hier en nu, en dat het onze gedachten zijn die ons verhinderen rechtstreeks in onze eigen natuur te 'schouwen'.

Toen Radha Burnier constateerde dat talrijke leden van de TS de radicale toespraken van K niet konden aanhoren, herinnerde zij eraan dat in *De Mahatma Brieven* heel duidelijk wordt aangetoond dat een ieder die oprecht is op 'het Pad' alle gedachten- en gedragspatronen waaraan hij gewend is moet achterlaten. De leden van de TS die erop voorbereid zouden moeten zijn om een nieuwe boodschap te horen, konden hem niet direct aanhoren. Dat was vroeger, en dat is nu nog precies hetzelfde: wij willen niet worden gestoord in ons comfortabele nestje dat is gemaakt uit vastgeroeste gewoontes en theorieën die ons een plek geven in geloofsovertuigingen en eindoordelen waarover verder geen vragen meer worden gesteld. K heeft zijn toehoorders in één klap in onzekerheid gebracht, een positie waarin wél weer vragen moesten worden gesteld.

We kunnen ook proberen de moeilijkheid die de eerste toehoorders van K voelden uit te leggen aan de hand van een idee van George Tripet, de vroegere voorzitter van de Zwitserse afdeling, die hij in de vijftigerjaren van de vorige eeuw naar voren

bracht tijdens een conferentie in Parijs. De idee van G. Tripet is als volgt: HPB heeft het omvangrijke plan van evolutie uitgebreid beschreven, en op het huidige niveau worden de menselijke wezens geïndividualiseerd te zijn. Dat wil zeggen dat ieder zijn eigen bewustzijn heeft, in tegenstelling tot de minerale, plantaardige en dierlijke rijken die een collectief bewustzijn hebben, iets wat de theosofie groepsziel noemt. Feitelijk profiteert het merendeel van de menselijke wezens nog niet volledig van deze individualisering omdat bij hen sporen van de groepsziel aanwezig zijn in de vorm van groepsideeën, groepsbewustzijn – vandaar de gehechtheid aan leringen of doctrines en dogma's. Laten we denken aan de macht van de pers, de media, de adverteerders, een macht die veel menselijke wezens degradeert tot doctiele volgers, zonder te beseffen dat zij dat zijn. In theorie is het individu vrij, maar in de praktijk laat hij zich door groepsbewustzijn manipuleren. Hiervan probeert K het individu te bevrijden door te helpen de intuïtie in hem - een directe, persoonlijke, individuele kennis - wakker te maken. Dit idee leek mij interessant om de teleurstelling te begrijpen die volgde op de ontbinding van de Orde van de Ster in naam van deze - bevrijdende - vrijheid zoals die werd voorgestaan door K, want velen wisten hier geen raad mee.

Laten we terugkeren naar de theosofische leringen: zij hebben onder andere tot doel bij te dragen aan de ontwikkeling van manas, het hogere denkvermogen. Het denkvermogen moet helder, kalm, gereinigd van alle stof zijn zodat het licht erop kan reflecteren, zodat de intuïtie kan worden opgemerkt, om het pad van bewustzijn te betreden. Dit zegt de *Lankavatara Sutra* ons: *Met de lamp van het woord en het onderscheidingsvermogen moet men uitstijgen boven het woord en het onderscheidingsvermogen en het pad van zelfbewustzijn betreden.* Is theosofie niet de lamp van het woord en het onderscheidingsvermogen? Dat is de reden dat de leden van de TS die dat begrijpen, werden geacht beter voorbereid te zijn om de boodschap van K te beluisteren en misschien te verstaan.

Misschien moet men een goed begrip hebben van theosofie om daarin geen enkele tegenspraak met de boodschap van K te zien. Laten we een voorbeeld nemen: het derde doeleinde maakt een toespeling op het bestaan van latente vermogens in de mens. K heeft hun bestaan nooit ontkend, maar hij zegt dat de wijze zich ervan afwendt als zijnde onbelangrijke zaken. Zei HPB niet dat deze te bezitten en ze te zoeken een groot gevaar opleverde, niet alleen omdat het gevaar bestaat dat zij slecht worden toegepast, maar vooral omdat zij bijdragen aan het opblazen van het zelf? Toch zijn er nog steeds talrijke mensen die denken binnen de TS de mogelijkheid te vinden om dergelijke vermogens te ontwikkelen. Wat K verwierp was dus theosofie op zich, niet het bestaan van occulte fenomenen, maar het onbegrip daarover en de mogelijkheid van scheefgroei en misbruik van dergelijke vermogens.

Een verkeerd gebruik van het denkvermogen dient eveneens te worden overstegen. Het is onmiskenbaar dat het denkvermogen onontbeerlijk is, maar het moet tot zwijgen worden gebracht, het moet verdwijnen, opdat het directe zicht op 'dat wat is' kan plaatsvinden: het leven is 'dat wat is'.

Evenals Boeddha stelde K dat iedere leer, ieder onderricht slechts waarde heeft als men deze zelf en voor zichzelf heeft getoetst. De Lamkara Sutra gaat zelfs zover te zeggen dat *de waarheid nooit door de Boeddha is onderwezen, omdat men zich er zelf diep van binnen van bewust moet zijn.*

Theosofie heeft ons bewustzijn vergroot door ons vertrouwd te maken met begrippen als karma, de kracht van het denken, het bestaan van de Meesters, reïncarnatie. K heeft dit alles nooit verworpen. Hij heeft getracht ons ervan bewust te maken dat deze begrippen voor het merendeel van ons niet meer dan theorieën zijn, met het gevaar dogma's te worden en ons denkvermogen te overbelasten als wij ze niet toetsen aan onze ervaringen. De theosofische ethiek, al te vaak veronachtzaamd, kan ons daarbij goed helpen. Enkelen van hen die in 1929 de TS hebben verlaten om K te volgen hebben gedacht zich te bevrijden van de last van theosofische ethiek, maar wat hebben zij met deze vrijheid gedaan? Enkele personen die zich totaal niet meer interesseerden in de theosofische beginjaren van K, hebben niet willen inzien dat zijn leven, zijn observaties en zijn voorgevoelens hun basis hadden in de eeuwige filosofie. Anderen die serieus en oprecht waren hebben zich echter na verloop van enige tijd gerealiseerd dat K niets onderwees dat in tegenspraak is met de eeuwige waarheden die de TS aan de wereld had geboden en die aan geen enkele organisatie in het bijzonder toebehoren. Feitelijk bood hij geen nieuw onderricht aan, maar eerder een nieuwe manier om het eeuwige onderricht aan te pakken, te verduidelijken en in praktijk te brengen. In een recent in *The Theosophist* verschenen artikel onderstreept de auteur dat de boodschap van K in deze chaotische wereld een boodschap van liefde en orde is. K zei vaak: *Er moet orde komen in het huis*, namelijk in het denken, en ook: *Alleen liefde leidt tot de juiste daad*. Wat orde brengt in de wereld is liefhebben, en de liefde haar werk te laten doen. De schrijver van het artikel zei ook hoe moeilijk het is voor het denken, dat wanordelijk is, om degene die over orde spreekt te begrijpen, en hoe moeilijk het is om, als men de liefde niet kent, de absolute noodzakelijkheid ervan in te zien.

Meer dan een nieuw onderricht is het een nieuwe benadering die K voorstelt, een nieuwe manier om het eeuwige onderricht tot zich te nemen. Wij spreken met de taal van het intellect, K met die van de allesdoordringende visie die onmiddellijk ziet, in het hier en nu, zonder discussie, zonder vergelijkingen, zonder rechtvaardigingen. Het is een directe ervaring. K plaatst iedereen voor een spiegel waarin hij kan zien hoe hij is, waardoor hij het beeld dat hij van zich zelf heeft geschapen en waaraan hij zou willen voldoen kan verwerpen. Zien hoe men is maakt een eind aan de compromissen die men met zichzelf sluit, de falsificaties, de illusies. Alle inspanningen die men vanuit een verkeerd zelfbeeld onderneemt, zijn gedoemd te mislukken.

Wat vraagt K van ons?

- leren onszelf te kennen
- volledig bewust te zijn
- de ontsporing van het denken vast te stellen
- in het heden te leven, dat wil zeggen met 'dat wat is'
- op te houden met iedere vorm van vergelijken
- een waarachtige transformatie van onszelf te bewerkstelligen.

Vinden we deze zelfde thema's ook niet in theosofie?

- zelfkennis is een grondslag van onze zoektocht
- ons is duidelijk aangetoond dat het denkvermogen de verwoester van de werkelijkheid is
- HPB, Annie Besant, Sri Ram en Radha Burnier, om slechts de belangrijkste te noemen, hebben aangedrongen op de noodzaak van een totale transformatie van het zelf, een werkelijke menselijke regeneratie, een innerlijke revolutie.

Wij begrijpen deze raadgevingen echter op een intellectuele manier en dat is niet voldoende om ze op ingrijpende wijze in praktijk te brengen. We rekenen op de tijd om voortgang te maken in de richting van deze transformatie. Evenals Meester Eckhart, die ons zegt dat *het de tijd is die het licht verhindert tot ons te komen*, ontkracht K de tijd als factor bij transformatie. Ofwel men verandert onmiddellijk, ofwel men verandert nooit, of heel weinig.

Aan de ene kant lijkt de inspanning die theosofie van ons vraagt tijd nodig te hebben om de zuivering en de transformatie van het zelf tot stand te brengen. Aan de andere kant benadrukt K het feit dat niets anders bestaat dan het directe heden, en dat de transformatie op dit huidige ogenblik door een directe kijk op 'dat wat is' vanzelf zal plaatsvinden. Zijn deze twee benaderingen onverenigbaar? Men zou kunnen zeggen dat duiken een plotselinge daad is als men aan de oever van de rivier staat, maar om bij de oever van de rivier te komen was het nodig een bepaalde weg af te leggen. Het merendeel van de theosofiestudenten verlengt zijn voorbereidingstijd, omdat men zich niet in het water wil werpen, niet in de stroom terecht wil komen, voor een radicale transformatie.

K heeft de mentale stappen beschreven die we gebruiken om onszelf voor de gek te houden. In plaats van te duiken nemen we genoegen met woorden. K nodigt ons uit om ons hier eerst bewust van te zijn, het zijn de eerste stappen die we niet zetten, maar die ons zouden kunnen leiden naar deze essentiële revolutie: totaal aandachtig zijn, zonder gedachten. Er is een enorme energie nodig, zegt K ons, om deze aandacht vast te houden. Wanneer de zeldzame ogenblikken van directe visie ons overkomen, kunnen we daarna onmiddellijk terugvallen in de herhalende bewegingen van het denken.

Hier zou ik Sri Ram willen citeren: *Eerst is het nodig dat wij een staat van helderheid binnen in ons bereiken, wat iets anders is dan opgeleid te zijn. Er zijn opgeleide mensen die in hun ideeën vol verwarring zijn, die zich verliezen in de drogredenen van hun eigen denken of in argumenten die ze uit verschillende bronnen hebben geleend. We moeten uitkomen op een waarheid die de onze is, die authentiek is, die*

trouw is aan onze diepste natuur, en haar vertalen naar ons leven en onze daden.

Dat de TS meer dan honderd jaar heeft overleefd, zonder te degenereren tot een dogmatische sekte, is dat voor een groot deel te danken aan het heropenen van de discussie door Krishnamurti. Hij heeft geholpen om vitaliteit te geven aan de continuïteit van de oorspronkelijke fundamentele doeleinden van de TS. Hij was een theosoof in de volle betekenis van het woord.

*Noot redactie: Aryel Sanat, *Het innerlijke leven van Krishnamurti*, UTVN, ISBN 9789061750857.

Uit: *Le Lotus Bleu*, oktober 2016

Vertaling: S.C.

